AVRUPA BİRLİĞİ'NİN BÖLGESEL POLİTİKASININ GELİŞİMİ VE BAŞARI DURUMU

Yard.Doç.Dr. Betül YÜCE DURAL[*]

Yard.Doç.Dr. Nazım ÇATALBAŞ[**]

ÖZET

Avrupa Birliği'nin kuruluşundan bu yana esas hedeflerden biri de gerek üye ülkeleri arasında, gerekse üyelerin kendi bölgeleri arasındaki farklılıkların giderilmesi ve sosyo-ekonomik olarak uyumlu bir birliğin oluşturulmasıdır. Birlik her yeni genişlemeyle birlikte yeni yeni tehditlerle karşılaşmış ve hedefinden uzaklaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu sebepten yeni üye ülkeleri kendisiyle entegre edebilmek için çeşitli politikalar ve fonlar oluşturulma ihtiyacı duyulmuştur. Bu politikalar çoğunlukla amacına ulaşsa da yine de AB-27 nin üyeleri arasında ciddi bölgesel, yapısal ve uyum farklılıkları mevcuttur. 2007-2013 döneminde Bölgesel politikaların başarısı Birlik ve Ulusal hedefler doğrultusunda etkin proje ve fonlarla sağlanabilecektir.

Anahtar sözcükler: *Bölgesel Politika, AB Yapısal Fonları, Bölgesel Farklılıklar.*

[*] Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Öğretim Üyesi, byuce@anadolu.edu.tr

[**] Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Öğretim Üyesi, ncatalbas@anadolu.edu.tr

1. GİRİŞ

Avrupa Birliği'nde (AB) bölgeler arası ekonomik dengesizliklerin giderilmesi ve azgelişmiş bölgelerin kalkındırılması yönündeki düşünce, ilk kez Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET'nin) kuruluş antlaşması olan Roma Antlaşması'nda yer almıştır. Antlaşma'nın giriş bölümünde üye ülkelerin ekonomik bütünleşmesinin başarıya ulaşması için bölgeler arasındaki gelişme farklılıklarının giderilmesi gerekliliği üzerinde durulmasına rağmen, 1970'li yıllara kadar bu konuda herhangi bir özel politika oluşturulmamıştır. Üye ülkelerin kendi iç politikaları ve aralarında yaptıkları çeşitli işbirlikleriyle bölgeler arası dengesizlikler çözülmeye çalışılmıştır.

1973 petrol krizi Avrupa'nın az gelişmiş bölgelerinde etkisini daha ağır bir şekilde hissettirdiğinde, o zamanki adıyla Avrupa Topluluğu'nda (AT'de) bir bölgesel kalkınma politikasının oluşturulması yönünde bir eğilim ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, bazı üye ülkelerdeki belli bölgeler ulusal politikalarla gelişirken, diğer üye ülkelerdeki bölgelerin gelişmemesi Topluluk hedeflerini etkileyecek olumsuzluklara neden olmuştur. Petrol fiyatlarındaki aşırı artışın yarattığı ekonomik kriz, farklı gelişmişlik düzeyleri sebebiyle Topluluğun genelinde yatırımların düşmesine, ekonomik büyümenin yavaşlamasına ve işsizliğin artmasına neden olmuştur. Aynı zamanda 1973 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka'nın Topluluğa katılmasıyla yeni az gelişmiş bölgelerin önemli sorunları da Topluluğun mevcut sorunlarına eklenmiştir. Aslında her genişleme Roma Antlaşması'ndaki hedeflerden biri olan sürekli ve dengeli genişleme ilkesinin gerçekleşme olasılığını azaltmaktadır.

1975 yılında Bölgesel Politika Komitesi ve Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) oluşturulmuştur. Bu kurumlar yoluyla bölgeler arasındaki farklılıkların artmasının engellenmesi yönünde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. 1979'daki ikinci petrol krizinden sonra az gelişmiş ve refah seviyesi düşük bölgelere sahip Yunanistan, İspanya ve Portekiz'in Topluluğa katılması bölgesel farklılıkları en aza indirecek politikaları gündeme getirmiştir. 1987 yılında kabul edilen Tek Avrupa Senedi ile (Single European Act) bütünleşmiş ve tek bir pazarın yaratacağı dengesizliğin daha fazla artmasını engellemek için yeni adımlar atılmıştır.

Dayanışma ve uyum AB'nin bölgesel politikalarının arkasındaki değerleri iyi ifade eden kavramlardır. Dayanışma politikası ekonomik ve sosyal anlamda AB ortalamasının

altında bulunan bölgelerdeki vatandaşların ve o bölgenin fonlardan faydalanmasını hedefler. Uyum politikasıyla, zengin ve fakir bölgeler arasındaki refah farklılıklarını gidermek suretiyle genel bir fayda sağlanması hedeflenmektedir.

2. BÖLGESEL FARKLILIKLAR VE BÖLGESEL POLİTİKANIN GEREKLİLİĞİ

AB dünyanın en zengin ekonomik bölgelerinden birini oluştururken aynı zamanda üye ülkeleri arasındaki 268 bölgedeki farklılıklar da dikkat çekicidir. Bu farklılıkları değerlendirebilmek için öncelikle her bir ülkenin refah seviyeleri ölçülmeli ve birbirleriyle karşılaştırılmalıdır. Örneğin Yunanistan, Portekiz ve İspanya'nın ortalama GSMH'ları Birliğin ortalamasının sadece % 80'i kadardır. Diğer taraftan Lüksemburg bu ortalamanın % 60 üzerindedir.[1] Yani AB ülkelerinin hepsi aslında küreselleşmenin tehditleriyle karşılaştıklarında aynı avantaj ve başarı şansına sahip değillerdir. Avantaj ve başarı şansı; zengin yada daha yoksul, dinamik yada düşüşte bir bölgede, hangi şehirde yada hangi ülkede yaşıyor olmalarına bağlı olmaktadır[2].

Eurostat'ın 1995-1997 raporlarına göre bölgelerin satın alma gücü paritesine göre kişi başına GSYİH'ları merkezi Londra AB ortalamasının % 229'u ile Avrupa en zengin bölgesidir. Onu %198 ile Hamburg takip etmektedir. Antwerp % 138 ile onuncu sıradadır. Diğer taraftan Yunanistan'daki Ipeiros bölgesi AB ortalamasının sadece % 43'ü kadardır. Bu bölgeyi Portekiz'in Azores Adaları % 50 ile takip etmektedir[3]. Bu farklar 27 üyeli AB'de daha derinleşmiştir.

Eşitsizliklerin birçok sebepleri vardır. Bunlar bir ülkenin maruz kaldığı uzun süreli coğrafi sorunlar ve sosyal-ekonomik değişimlerden kaynaklanıyor olabilir. Yeni üyeler söz konusu olduğunda sorunlar çoğunlukla merkezi planlı ekonomik sistemin mirasından

[1] http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions3_en.htm Erişim Tarihi: 15.11.2007
[2] Martin Heidenreich and Christpoh Wunder, " Patterns of Regional Inequality in the Enlarged Europe" **European Sociological Review** October 12, 2007
[3] Michele Boldrin, Fabio Canova, Jörn Steffen Pischke and Diego Puga, "Inequality and Convergence in Europe's Regions: Reconsidering European Regional Policies" **Economic Policy**, Vol.16, No.32, April 2001, s.205-207

kaynaklanmaktadır. Bütün bu dezavantajlı koşullar; sosyal depresyon, kalitesiz eğitim veren okullar, yüksek işsizlik ve yetersiz altyapıyla sonuçlanabilmektedir[4].

2000'li yıllarda AB'de, Birliğe göre çok düşük ekonomik koşullara sahip ve önemli sorunlar bünyesinde barındıran sahip Merkezi ve Doğu Avrupa (MDA) ülkeleri ile Kıbrıs, Malta ve Türkiye'nin Birliğe katılmasının yaratacağı yeni bölgesel az gelişmişlik ve bölgeler arası dengesizlik sorunları tartışılmaya başlanmıştır. Bu sorunlar bağlamında 1999'da Berlin'de toplanan AB Konseyi 2000–2006 dönemindeki politikaların temelini çizen ve ***Gündem 2000*** (Agenda 2000) olarak bilinen belgeyi kabul etmiştir. Belgede bölgeler arasındaki zenginlik ve ekonomik gelişme eşitsizliklerinin azaltılması; bölgesel politikada reform yapılması ve dezavantajlı bölgelere ve emek piyasasındaki en zayıf gruplara yardım etmeye yönelik 213 milyon Euro tutarında bir paketin uygulanması ve en son AB'nin ekonomik ve toplumsal politikasını uygulama yöntemlerinin yeniden tanımlanması hedeflenmiştir. En dezavantajlı bölgeler üzerinde daha fazla yoğunlaşma, fonların programlanması ve uygulanmasında basitleştirme, sorumlulukların daha belirginleştirilmesi ve ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde ilgili otoritelerle daha güçlü işbirliği gibi unsurlara önem verilmiştir.

Bölgeler arasındaki eşitsizlikleri azaltmak için AB Bölgesel Politikası; ulaştırma, enerji şebekeleri, haberleşme bağlantıları, su kaynakları, atık su yönetimi gibi altyapı faaliyetlerini geliştirme, özellikle az gelişmiş bölgelerde zenginlik ve istihdamın temeli olarak görülen Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) desteklenmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, uzun süreli işsizliğe karşı mücadele edilmesi ve gençler, kadınlar ya da çeşitli nedenlerle ayrımcılığa maruz kalan grupların emek piyasasına uyumunun sağlanması, hava ve su kirliliği, su kaynaklarının yetersizliği ve kalitesizliği, atıkların kontrolü gibi çeşitli boyutları olan çevrenin uzun vadeli bir kaynak olarak kullanımı anlayışının geliştirilmesi ile araştırma ve geliştirmeye bağlı olarak ülkeler ve bölgeler arasındaki teknoloji farklarının giderilmesi gibi çeşitli konularda yatırımları özendirmekte ve çeşitli yollarla desteklemektedir.

Uyum politikasıyla bağlantılı olarak AB'nin Lizbon Stratejisi de büyümeyi ve istihdam yaratmayı teşvik etmektedir: Buna göre;

[4] Ayrıntılı bilgi için bakınız. Ayşegül Mengi ve Nesrin Algan, **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme: AB ve Türkiye Örneği**, Siyasal Kitabevi: Ankara, 2003, s. 180-188.

- Ülkeleri ve bölgeleri kolay ulaşım sağlayarak, kaliteli hizmetler ve çevresel potansiyeli korumak suretiyle yatırımlar için daha cazip hale getirmek;
- Yeniliği, girişimciliği ve bilgi ekonomisini bilişim ve iletişim teknolojilerini geliştirerek desteklemek;
- İstihdama daha fazla insan katarak daha çok ve daha iyi yeni işler yaratmak, işçilerin uyum kapasitelerin geliştirmek ve insan sermayesi konusunda yatırımı artırmak.

İstihdam olanaklarına kavuşmak, firmaların ve yatırımların e-ekonomi teknolojileriyle rekabet edebilirliği, ekonomiyi yönetenler ile bölgesel ve ulusal otoritelerin sorumluluğundadır. AB vatandaşları arasındaki dayanışma, ekonomik ve sosyal ilerleme ve güçlendirilmiş uyum Amsterdam Antlaşmasının başlangıcında yazmaktadır.

3. BÖLGESEL POLİTİKANIN ARAÇLARI

Bölgesel politika üç ana başlıkta incelenebilir. Bunlar; Yapısal Fonlar, Uyum Fonu ve Avrupa Yatırım Bankası'dır.

3.1. Yapısal Fonlar

Yapısal fonlar, Avrupa çapında daha dengeli ekonomik ve toplumsal gelişmeyi sağlamayı ve üye ülkelerle ortaklaşa olarak az gelişmiş bölgelerde gelişme etkinliklerini finanse ederek bölgelerarası dengesizlikleri gidermeyi amaçlamaktadır.

a) Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF: European Regional Development Fund): AB yapısal fonlarının en büyüğüdür ve toplam bütçenin yarıya yakın bir bölümünü oluşturmaktadır. ERDF'nin amacı işsizlik, tarım ve sanayiden kaynaklanan sorunlar sonucu ortaya çıkmış olan bölgesel dengesizlikleri düzeltmektir. Fon, Birliğin bölgeleri arasındaki sosyo-ekonomik dengesizlikleri ortadan kaldırmayı ve en az gelişmiş bölgelerin kalkınmasını hedeflemektedir. Fon; KOBİ'lerin desteklenmesi, üretken yatırımların teşvik edilmesi, altyapının iyileştirilmesi, yerel kalkınmanın güçlendirilmesi hedefleri çerçevesinde kullanılmaktadır.

b) Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (EAGGF: European Agricultural Guidance and Guarantee Fund)[5]: Tarım sektörünün yapısının düzenlenmesi ve kırsal alanların kalkınmasına destek sağlamaktadır. Ortak Tarım Politikasını destekleyen bu fon kırsal kalkınmada tarımsal işletmelere yapılan yatırımlar ile genç çiftçiler için başlangıç desteği, mesleki eğitim, tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması gibi konularda önem arz etmektedir.

c) Avrupa Sosyal Fonu (ESF: European Social Fund): Avrupa İstihdam Stratejisi ve Ulusal Eylem Planları kapsamında destek verir. Eğitim ve staj, istihdam hareketliliğinin arttırılması ve yeni iş imkanlarının oluşturulması için mali destek sağlamaktadır.

d) Balıkçılığın Yönlendirilmesi İçin Mali Araç (FIFG: Financial Instrument for Fisheries Guidance): Ortak Balıkçılık Politikasını finanse eder.

3.1.1. Bölgesel Politikanın Hedef Bölgeleri

2000-2006 döneminde yapısal fonlardan aşağıda belirtilen bölgeler yararlanmaktadır. Bunlar aynı zamanda AB Bölgesel Kalkınma Politikası'nın hedeflerine tekabül etmektedir.

Hedef 1: Kalkınmada geri kalmış bölgeler: Kişi başına GSYİH'nın AB ortalamasının % 75'inden az olduğu bölgelerin tamamı yardım alacaktır. Bu bölgeler AB toplam nüfusunun yaklaşık % 22'sini oluşturmaktadır ancak toplam yapısal harcamaların % 70'ini almaktadır.

Hedef 2: Yapısal krizdeki bölgeler: Çok sayıda insanın çalıştığı sektörlerin gerilemesi sonucu yüksek işsizlikle karşı karşıya kalan bölgelerde, toplam miktarın %50'si ve kamu harcamalarının % 25'i ortaklaşa finanse edilecek şekilde yapısal fonlar tarafından desteklenir. Hedef 2'ye ayrılan kaynaklar Yapısal Fon için ayrılan kaynağın yaklaşık % 12'sini oluşturmaktadır. Hedef 2 kapsamındaki bölgeler AB nüfusunun % 18'ini oluşturmaktadır. Bu bölgelere yönelik olarak Birlik; yeni üretken faaliyetlere yatırım, sanayinin bulunduğu yerlerin restorasyonu ve altyapı hizmetleri ile küçük firmalara yönelik Ar-Ge, mesleki eğitim, istihdam yardımları gibi önlemler alır.

Hedef 3: İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, eğitim-öğretim ve istihdam için ulusal ve Birlik politikalarının modernleştirilmesi amacıyla bu iki grup dışında kalanlar da dahil olmak üzere bütün bölgeler desteklenebilir. Hedef 3 için toplam fonun %12.3'ü aktarılmıştır.

[5] Bu Fon Fransızca adının kısaltması olan FEOGA olarak da bilinmektedir.

3.1.2. Topluluk Girişimleri

Bölgesel destek programları, faaliyetlerin belirlenmesini yerel ve ulusal yetkililere bırakmaktadır. İstisna olarak, bazı sorunlara ortak çözüm bulunması amacıyla Yapısal Fonlar çerçevesinde ayrıca ***Topluluk Girişimleri*** *(İnsiyatifleri)* bulunmaktadır. 2000–2006 döneminde, AB girişimiyle hazırlanan ve bölgelere önerilen 4 yatay program vardır. Bu girişimlere yapısal fonların yaklaşık % 5,30 'luk bölümü tahsis edilmiştir. Bunlar:

-Interreg III: AB sınır bölgelerinde, AB üyesi ülkelerle sınırları bulunan ülkelerin sınır bölgeleri arasında ve AB'nin kendi içindeki bölgeler arasındaki işbirliklerini sağlamaktadır. Bu girişimlerin finansmanı ERDF tarafından karşılanmaktadır.

-Urban II: Krizde bulunan kentsel alanların ve semtlerin ıslah edilmesi amacıyla geliştirilen yenilikçi stratejileri ve işbirliklerini desteklemektedir. Finansman kaynağı ERDF'dir.

-Leader +: Kırsal alanlardaki girişimleri ve işbirliğini desteklemektedir. Finansman kaynağı FEOGA Yönlendirme bölümü olarak belirlenmiştir.

-Equal: Emek piyasasına girişte sorunlara neden olan eşitsizlikler ve ayrımcılığın sebepleri ile mücadele etmek için destek vermektedir. Bu alandaki projeler ESF tarafından finanse edilmektedir.

3.2. Uyum Fonu

Uyum Fonu (Cohesion Fund), 1993 Maastricht Antlaşması ile GSYİH'sı AB ortalamasının %90'ının altında kalan üye ülkelerin Ekonomik ve Parasal Birliğin 3. kademesine girebilmelerine yardım etmek için oluşturulmuştur. Bölgesel eşitsizliklerin derinleşeceği kaygısıyla daha yoksul ülkelerle daha zengin ülkeler arasındaki uçurumun giderilmesi amacıyla en az gelişmiş 4 ülke; Yunanistan, Portekiz, İspanya ve İrlanda Uyum Fonu'ndan yararlanmaktadır. Fon, bu ülkeler arasında büyük çevre ve ulaşım projelerini desteklemektedir. 2000–2006 döneminde Fon'un yıllık bütçesi 2,5 milyar Euro'dur ve 7 yıllık süre için toplam 18 milyar Euro'dur.

3.3. Avrupa Yatırım Bankası

Avrupa Yatırım Bankası, az gelişmiş bölgelerde yatırımların teşvik edilmesi, ekonomik ve sosyal kaynaşmanın güçlendirilmesi gibi önceliklerle çalışır. Banka'nın sağladığı finansmanın üçte ikisi Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu'ndan yararlanma hakkına sahip görece yoksul bölgelere yöneliktir. AB'ye tam üye olmayan ülkelerin bölgeleri de özellikle altyapı yatırımları için Banka'dan destek alabilmektedir.

4. BÖLGESEL POLİTİKA UYGULAMALARI

AB, 1975 yılından bu yana zengin ülke ve bölgelerden daha fakir bölgelere Yapısal Fon adı altında kaynak aktararak önemli bir bölgesel kalkınma politikası yürütmektedir. Bu fonlar için ayrılan kaynak 2000–2006 dönemi için AB Bütçesinin yaklaşık üçte biri kadardır. Fonların en büyük kullanıcıları Yunanistan, İspanya, Portekiz, İrlanda, Güney İtalya ve Doğu Almanya olmuştur. Bölgesel Politika uygulamaları; 1993 öncesi, 1994-1999, 2000-2006 ve 2007-2013 dönemlerinde incelenmektedir.

4.1. 1993 Öncesi Dönem

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun (ERDF) 1975-1992 yıllarını kapsayan uygulamasında, Fon'dan en fazla yardımı İtalya almıştır. Bu ülkeyi İngiltere, Fransa ve Yunanistan izlemiştir. Yunanistan 1981, İspanya ve Portekiz ise 1986 yılından sonra ERDF kapsamında yardım almaya başlamışlardır. Fon'dan 1975-1992 döneminde 97 bölge yardım almış olup, bunların arasında 25 bölge ile Fransa birinci sıradadır. Bu dönemde Topluluktaki bölgelerin yarısından fazlası ERDF kapsamında yardımlardan faydalanmıştır[6].

4.2. 1994-1999 Dönemi

1994-1999 döneminde Birliğin öncelikli hedefleri 7 tanedir. **Hedef 1** kişi başına GSYİH'sı Birlik ortalamasının % 75'inden az olan bölgeleri kapsamaktadır. **Hedef 2** yapısal nedenlerle sanayinin gerilediği ve istihdamın düştüğü bölgelerle ilgilidir. **Hedef 3** Birliğin tamamındaki işsizlikle, özellikle genç işsizlik ve işgücü piyasasındaki aksaklıklar üzerinde

[6] S.Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 5. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ: İstanbul, 1998, s. 305.

durmaktadır. **Hedef 4** yine Birliğin tamamındaki istihdam sorunları ile ilgilenmektedir. **Hedef 5a** Birlikteki tarım sektörüne, özellikle çiftçi ve balıkçıların sorunlarına ağırlık vermektedir. **Hedef 5b** tarım sektörü ve kırsal bölgelerdeki sosyo-ekonomik düzeyi düşük nüfusla ilgilenmektedir. **Hedef 6** Nüfus yoğunluğu düşük ve bu nedenle gelişememiş bölgelere ağırlık vermektedir[7]. Bölgesel farklılığı azaltmaya yönelik bu hedefler arasında Hedef 1, 2, 5b ve 6 doğrudan bölgelere yönelik iken Hedef 3, 4 ve 5a Toplulukta yaşanan diğer sorunlara yöneliktir.

Tarıma dayalı ekonomiye sahip, buna bağlı olarak gelirleri düşük, işsizlik oranları yüksek ve altyapısı yetersiz olan bölgeler, Topluluğun bölgesel politikaları kapsamında değerlendirilmektedir. Eski teknoloji kullanımı ve yeniliklerin takip edilememesi nedeniyle geri kalmış bölgeler daha çok yapısal sorunlar yaşamaktadır. AB bölgelerin durumlarını göz önünde bulundurarak bölgesel politikalarını oluşturmakta ve buna göre mali kaynak aktarımı ve teşviklerini devreye sokmaktadır.

Tablo 1'e bakıldığında Hedef 1 kapsamında yer alan bölgeler İrlanda, Portekiz ve Yunanistan nüfusunun tamamını, İspanya nüfusunun % 53'ünü ve İtalya nüfusunun % 36'sını oluşturmaktadır. Bu oranlar, İtalya hariç Birlik ortalamasının oldukça üstündedir[8]. Tablo :2'ye bakıldığında ise kaynakların hedef ve ülkelere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre yine aynı ülkelerin Fonlardan en fazla faydalanan ülkeler oldukları görülmektedir. Ayrıca Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi nedeniyle daha yoksul olan Doğu Almanya'nın kalkınması için önemli miktarda kaynak kullanılmıştır.

Yapısal Fonlar ve Uyum Fonu için 1994-1999 döneminde 200.000 milyon ECU (1997 yılı fiyatları ile) ayrılmıştır. Bu Fonlardan yapılan genel transferlere, üye ülkelerin GSYİH'larının % 4'ünü aşmaması kuralı getirilmiştir. Bu dönemde yapısal önlemlerin daha fazla yoğunlaşması, etkinliği ve basitleştirilmesi yolundaki çabaların sürdürülmesi, gelecek dönemde (2000-2006) hedeflerin sayısının üçe indirilmesi kararlaştırılmıştır. Bunlar, iki bölgesel hedef ile insan kaynaklarına tahsis edilen bir yatay hedeftir. 2006 yılına kadar Hedef 1 ve 2 bölgelerinin AB nüfusunun % 35'i ile % 40'ı arasındaki bir bölümünü kapsayacağı öngörülmüştür.

---

[7] Gülen Elmas, **Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler: AB ve Türkiye,** Nobel Yayın Dağıtım: Ankara, 2001, s. 52-54.
[8] Karluk, **A. g.e. ,** s. 321.

Tablo: 1 Avrupa Birliğinde Bölgesel Hedefler Kapsamına Giren Nüfus Oranı (1994-1999) **(%)**

Ülkeler	Hedef 1	Hedef 2	Hedef 5b	Hedef 6	Toplam
Belçika	12.8	14.0	4.5	-	31.3
Danimarka	-	8.8	7.0	-	15.8
Almanya	20.7	8.8	9.6	-	39.1
Yunanistan	100	-	-	-	100
İspanya	58.2	20.3	4.4	-	82.9
Fransa	4.4	25.9	17.3	-	47.6
İrlanda	100	-	-	-	100
İtalya	36.6	10.8	8.4	-	55.8
Lüksemburg	-	34.2	7.8	-	42.0
Hollanda	1.5	17.3	5.4	-	24.2
Avusturya	3.5	8.2	28.9	-	40.6
Portekiz	100	-	-	-	100
Finlandiya	-	15.5	21.5	16.6	53.6
İsveç	-	11	8.6	5.0	24.6
İngiltere	6.0	31.0	4.9	-	41.9
AB (15)	**25**	**16.4**	**8.8**	**0.4**	**50.6**

Kaynak: Gülen Elmas, **Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler: AB ve Türkiye,** Nobel Yayın Dağıtım: Ankara, 2001, s. 57'den alıntı.

Tablo: 2 Yapısal Fonların Hedeflere ve Ülkelere Göre Dağılımı (1994-1999)

(1994 Fiyatlarıyla Milyon ECU)

Ülkeler	Hedef 1	Hedef 2	Hedef 3-4	Hedef 5a	Hedef 5b	Hedef 6	Topluluk İnisiyatifi	Toplam
Almanya	13.640	1.566	1.942	1.143	1.227	-	2.206	21.724
Belçika	730	342	465	195	77	-	287	2.096
Danimarka	-	119	301	267	54	-	102	843
Fransa	2.190	3.774	3.203	1.933	2.238	-	1.601	14.938
Hollanda	150	650	1.079	165	150	-	421	2.615
İngiltere	2.360	4.581	3.377	450	817	-	1.570	13.155
İrlanda	5.620	-	-	-	-	-	483	6.103
İspanya	26.300	2.416	1.843	446	664	-	2.774	34.443
İtalya	14.860	1.463	1.715	814	901	-	1.893	21.646
Lüksemburg	-	15	23	40	6	-	20	104
Portekiz	13.980	-	-	-	-	-	1.058	15.038
Yunanistan	13.980	-	-	-	-	-	1.151	15.331
Avusturya(1)	162	99	387	380	403	-	143	1.574
Finlandiya(1)	-	179	336	347	190	450	150	1.652
İsveç(1)	-	147	509	204	135	247	125	1.377
AB (15) (2)	93.972	15.360	15.180	6.916	6.862	697	14.051	153.038

Kaynak: Elmas, **A. g. e. ,** s. 58'den alıntı.

(1) Dördüncü genişlemede AB'ye dahil olan ülkelerin tahsisleri 1995-1999 dönemini kapsamaktadır.

(2) Ülkelere göre ayrılmamış miktarlarda dahildir

4.3. 2000-2006 Dönemi

1994-1999 döneminde 7 olan hedeflerin sayısı 3'e indirilerek, Birlik hedeflerine daha fazla yoğunlaşmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda AB ekonomik ve toplumsal politika uygulama yöntemlerini yeniden tanımlamıştır: en dezavantajlı bölgeler üzerinde daha fazla yoğunlaşma, fonların programlanması ve uygulanmasında basitleştirme, sorumlulukların daha belirginleştirilmesi, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde ilgili makamlar ile daha güçlü işbirliği hedeflenmektedir[9].

AB'nin bölgesel farklılıkları azaltmak ve Birliğin diğer amaçlarını gerçekleştirmek için ayırdığı fon, AB toplam bütçesinin üçte birinden fazladır. Buna ek olarak üye ülkelerin kendi bölgesel politikaları dolaylı olarak aynı amaca yöneliktir[10].

Birliğin 2000-2006 dönemine ilişkin bütçesi 24-25 Mart 1999 tarihlerinde Berlin'de toplanan Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde karara bağlanmıştır. Bölgesel politika kapsamında Yapısal Fon'a 195 milyar Euro kaynak aktarılması taahhüt edilmiştir. Yıllık kullanımları için Tablo: 3 aşağıda verilmiştir[11].

Tablo: 3 Yapısal Fonların Yıllık Dağılımı (2000-2006)

(milyon Euro, 1999 fiyatlarıyla)

Yıllar	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**	**2006**
Tutar	29.430	28.840	28.250	27.670	27.080	27.080	26.660

Kaynak: **Official Journal of the European Communities,** L 161, 26.06.1999, s. 42

2000-2006 döneminde AB, Bölgesel Politikası kapsamında aday ülkelere 47 milyar Euro tutarında proje temelli kredi tahsis etmiştir. Bu Fonların yönetimine ilişkin genel hükümlerin yer aldığı tüzük, 21 Haziran 1999 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilmiş ve 26 Haziran 1999'da AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

[9] Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Bölgesel Politika**, Ankara, 2000, s. 2.
[10] Bknz İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), **Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikası**, 15 Soruda 15 AB Politikası Serisi No: 14, 2. Baskı, Promat Basım Yayım: İstanbul, 2004.
[11] Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 July 1999 laying down General Provisions on the Structural Funds, OJ L 161, 26.6.1999, s. 1-42.

4.4. 2007-2013 Dönemi

2007–2013 döneminde yardımın şekline ve elde edilecek faydanın türüne göre 3 çeşit fon ile bölgesel programlar finanse edilecektir. **Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu** (ERDF) genel altyapı, yenilik ve yatırımlarla ilgili programları kapsayacaktır. Bu fon bütün üye ülkelerin fakir bölgeleri için geçerlidir. **Avrupa Sosyal Fonu** (ESF) mesleki eğitim projeleri, diğer istihdam yardımları ve iş yaratma programlarını kapsamaktadır. Bu Fon'a bütün üye ülkeler başvurabilecektir. **Uyum Fonu** (CF) çevre ve ulaşım altyapı maliyetleri ile yenilenebilir enerji geliştirme projelerine destek olacaktır. Bu Fon'dan faydalanmak isteyen üye ülkelerin GSYİH'larının AB ortalamasının % 90'ından az olması gerekmektedir.

Görece fakir 12 yeni üye ülkenin katılması sonucunda, gelecek dönemlerde öncelik bu ülkelere ve AB'nin diğer üyelerinden özel ihtiyaçları olan bölgelere kaydırılacaktır. Bu durumda daha önce Uyum Fonu'ndan yararlanan Portekiz ve Yunanistan'ın belli bölgeleri faydalanırken, İrlanda artık faydalanamayacaktır. Son tahminlere göre, 2007–2013 döneminde toplam nüfusun dörtte birinden daha az olan 12 yeni üye ülke toplam bölgesel harcamaların %51'ini elde edecektir.[12]

Birlik 2007-2013 döneminde ekonomik kalkınmanın yanı sıra bölgeler arasındaki farklılıkları azaltarak ekonomik ve sosyal uyumu güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar için kullanılacak araç ve düzenlemeler 11 Temmuz 2006 tarihli Konsey Tüzüğünde[13] karara bağlanmış ve 31 Temmuz 2006 tarihli AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanmıştır. AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosu; ERDF, ESF ve CF'den oluşan mali araçlar için ortak ilke ve standartlar belirlemiştir. Böylece Fonların kullanımında kolaylık ve yerel idareye yetki devri sağlanmıştır.

Birlik Fonların kullanımını etkin bir şekilde denetleyerek aksaklıkları gidermeyi hedeflemektedir. Uygulanan programların denetimi üç farklı şekilde değerlendirilerek etkinlik sağlanacaktır. Bunlar önceden yapılan değerlendirme (ex-ante), program devam ederken yapılan değerlendirme (on going) ve program bittikten sonra yapılan değerlendirmedir (ex-

[12] http://europa.eu/pol/reg/overview_en.htm (Erişim Tarihi: 05. 11.2007)
[13] Ayrıntılı bilgi için bakınız. **Council Regulation (EC) No 1083/2006** laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) 1260/1999, **Official Journal of the European Union (OJ) L 210** 31.07.2006, s. 25-78.

post). AB, artan yolsuzlukların da etkisiyle uygulanan programları devam ederken denetleyerek yolsuzlukları asgariye indirmeyi amaçlamaktadır.

2007-2013 döneminde 27 üyeli AB'de, Bölgesel Politikanın önemi giderek artmıştır. Az gelişmiş bölgeler, Yapısal Fonlar sayesinde gelişmiş bölgelere nispeten yaklaşmasına rağmen bölgesel farklılıklar halen devam etmektedir. Buna paralel olarak dünya ekonomisindeki küreselleşme baskısı Birliği etkilemiştir. Yukarıdaki olumsuzluklar dikkate alındığında Birliğin 2007-2013 dönemindeki **Yakınsama, Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İstihdam ile Avrupa Bölgesel (Territorial) İşbirliği** gibi hedefleri daha önemli hale gelmektedir. Kaynakların % 81.54'ü Yakınsama, % 15.95 Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İstihdam, % 2.52'si Avrupa Bölgesel İşbirliği hedefi için ayrılmıştır. 2007-2013 döneminde 347 milyar Euro'luk AB bütçesinin yaklaşık % 37'si bu uyum politikaları için ayrılmıştır. GSYİH'sı AB ortalamasının % 90'ından düşük olan ülkeler Uyum Fonu'ndan yararlanmaktadır. Bu durumda, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, İspanya, GKRY, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovenya, Slovakya ve Yunanistan Uyum Fonu'ndan yararlanabilecektir[14].

Yakınsama hedefi, az gelişmiş üye ülke ve bölgelerin büyümesine katkı yapacak faktörleri çoğaltarak söz konusu ülke ve bölgelerin Birlik ortalamasına yakınlaşmasını sağlamaktadır. AB-27'ye Yakınsama hedefi açısından bakıldığında, 17 üye ülkede 84 bölgede yaşayan 154 milyonluk nüfusun kişi başına GSYİH'sı Birlik ortalamasının %75'inden daha azdır. Birlik Yakınsama hedefi için 251.1 milyar Euro kaynak tahsis etmiştir. Bu tutar toplam kaynakların % 81.5'ine denk gelmektedir. Bu kaynağın 189.6 milyar Euro'su Yakınsama hedefi kapsamındaki bölgelere, 12.5 milyar Euro'su istatistiksel etki nedeniyle NUTS 2'[15]de bulunan bölgelerdeki kişi başına GSYİH'sı Birlik ortalamasının % 75'ini geçen fakat mevcut fonlara ihtiyaç duyan bölgelere ve 61.6 milyar doları ise AB-15 içinde yer alan fakat kişi başına GSYİH'sı Birlik ortalamasının % 90'ının altında kalan bölgelere ayrılmıştır. Yakınsama Hedefi kapsamındaki bölgeler Tablo 4'te verilmiştir.

[14] http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/region/index_en.htm Erişim Tarihi: 18.11.2007

[15] NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics) uygulaması EUROSTAT tarafından bölgesel istatistiksel verilerin sağlanabilmesi için tek bir bölgesel bölünme belirlemek amacıyla kurulmuştur. NUTS, bölgelerin analizinde ve ilgili Birlik organlarının çalışmalarında temel oluşturmaktadır. Birlik NUTS 1AB(27) 95 NUTS 1, 268 NUTS 1291 NUTS bölgesine ayrılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız S. Rıdvan Karluk, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 9. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım: İstanbul, 2007, s. 367. Kübra Cihangir Çamur ve Özge Gümüş, "İstatistiki Bölge Birimleri: NUTS Sistemi" **Bölge Kalkınma Ajansları,** Derleyen Menaf Turan, 1. Baskı Paragraf Yayınları, 2005, s. 121-145.

Tablo: 4- Yakınsama Hedefi Kapsamındaki Bölgeler (2007-2013)

Ülkeler	Yakınsama Hedefi Kapsamındaki Bölgeler	Phasing Out Kapsamındaki Bölgeler (Hedefi dışı kalmış)
Almanya	Brandenburg-Nordost, Mecklenburg-Vorpommern, Chemnitz, Dresden, Dessau, Magdeburg, Thüringen	Brandenburg-Südwest, Lüneburg, Leipzig, Halle
Avusturya		Burgenland
Belçika		Province du Hainaut
Bulgaristan	Bütün bölgeler	
Çek Cumhuriyeti	Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko	
Estonya	Bütün bölgeler	
Fransa	Guadeloupe, Guyane, Martinique, Réunion	
Macaristan	Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld	
İngiltere	Cornwall and Isles of Scilly, West Wales and the Valleys	Highlands and Islands
İspanya	Andalucía, Castilla-La Mancha, Extremadura, Galicia	Ciudad Autónoma de Ceuta, Ciudad Autónoma de Melilla, Principado de Asturias, Región de Murcia
İtalya	Calabria, Campania, Puglia, Sicilia	Basilicata
Letonya	Bütün bölgeler	
Litvanya	Bütün bölgeler	
Malta	Ada'nın tamamı	
Polonya	Bütün bölgeler	
Portekiz	Norte, Centro, Alentejo, Região Autónoma dos Açores	Algarve
Romanya	Bütün bölgeler	
Slovakya	Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko	
Slovenya	Bütün bölgeler	
Yunanistan	Anatoliki Makedonia, Thraki, Thessalia, Ipeiros, Ionia Nisia, Dytiki Ellada, Peloponnisos, Voreio Aigaio, Kriti	Kentriki Makedonia, Dytiki Makedonia, Attiki

Kaynak: http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/region/index_en.htm Erişim Tarihi: 19.11.2007

Bölgesel rekabet edebilirlik ve istihdam hedefi, bölgelerin cazibe yaratan merkezler olmasını sağlayarak istihdama ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacaktır. Ayrıca beşeri kaynaklara yatırım yapılarak işgücüne yeni iş ve istihdam yaratılması hedeflenmektedir. AB'de 168 bölgede 314 milyon yerleşik nüfus bu kapsam içinde yer almaktadır. Bölgesel rekabet edebilirlik ve istihdam kapsamına Finlandiya'da 1, GKRY'de 1, İngiltere'de 2, İrlanda'da 3, İspanya'da 3, İtalya'da 1, Macaristan'da 1 ve Portekiz'de 1 bölge girmektedir.

Avrupa Bölgesel İşbirliği Hedefi; deneyim paylaşımını amaçlayan yerel, bölgesel ve çok uluslu iletişim vasıtasıyla karşılıklı işbirliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. 2007-2013 döneminde bu hedef kapsamında en fazla kaynağın Fransa'ya (975 milyon Euro) aktarılması

öngörülmüştür. (Bknz: Tablo 5) Avrupa Bölgesel İşbirliği'ne 7.750 milyon Euro kaynak ayrılmıştır.

Tablo: 5- 2007-2013 Döneminde Uyum Politikasına Ayrılan Ödenekler

(Cari Fiyatlarla, Milyon Euro)

Ülkeler	Hedef: **Yakınsama**			Hedef: **Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İstihdam**		Hedef: **Avrupa Bölgesel İşbirliği**	Toplam
	Uyum Fonu	**Yakınsama**	**İstatistiksel Phasing Out(1)**	**Phasing in (2)**	**Bölgesel Rekabet Edebilirlik ve İstihdam**		
Almanya	-	10.553	3.771	-	8.370	756	23.450
Avusturya	-	-	159	-	914	228	1.301
Belçika	-	-	579	-	1.1268	173	2.019
Danimarka	-	-	-	-	453	92	545
Finlandiya	-	-	-	491	935	107	1.532
Fransa	-	2.838	-	-	9.123	975	12.736
Hollanda	-	-	-	-	1.477	220	1.696
İngiltere	-	2.636	158	883	5.349	642	9.468
İrlanda	-	-	-	420	261	134	815
İspanya	3.250	18.727	1.434	4.495	3.133	497	31.536
İsveç	-	-	-	-	1.446	236	1.682
İtalya	-	18867	338	879	4.761	752	25.647
Portekiz	2.722	15.240	254	407	436	88	19.147
Yunanistan	3.289	8.379	5.779	534	-	186	18.217
Lüksemburg	-	-	-	-	45	13	58
Bulgaristan	2.015	3.873	-	-	-	159	6.047
Çek Cum.	7.830	15.149	-	-	373	346	23.697
Estonya	1.019	1.992	-	-	-	47	3.058
GKRY	194	-	-	363	-	25	581
Letonya	1.363	2.647	-	-	-	80	4.090
Litvanya	2.034	3.965	-	-	-	97	6.097
Macaristan	7.589	12.654	-	1.865	-	344	22.452
Malta	252	495	-	-	-	14	761
Polonya	19.562	39.486	-	-	-	650	59.698
Romanya	5.769	11.143	-	-	-	404	17.317
Slovakya	3.433	6.231	-	-	399	202	10.264
Slovenya	1.239	2.407	-	-	-	93	3.739
Tahsis Edilmemiş	-	-	-	-	-	392	392
AB (27)	61.558	177.083	12.521	10.385	38.472	7.750	308.041

Kaynak: European Union Regional Policy, **Inforegio factsheet**, 2006

(1) Hedef kapsamından çıkmış.

(2) Hedef kapsamına girmiş.

Tablo: 6- Yeni Üye Ülkelerde Kullanılan Yapısal Fonlar ve Diğer Enstrümanlar (2004-2006) (milyon Euro ve cari fiyatlarla)

Ülkeler	Hedef 1	Hedef 2	Hedef 3	Interreg	Equal	Uyum Fonu (1)	Toplam	Hedef 1 ve 2 Bölgeleri	
								Nüfus	Toplam Nüfusa Oranı
GKRY(2)	-	28.02	21.95	4.30	1.81	53.94	**113.44**	212	30.90
Çek Cum.	1454,27	71,30	58,79	68,68	32,10	936,05	**2621,19**	9460	92,00
Estonya	371,36	-	-	10,60	4,07	309,03	**695,06**	1379	100,00
Macaristan	1995,72	-	-	68,68	30,29	1112,67	**3207,36**	10238	100,00
Letonya	625,57	-	-	15,26	8,03	515,43	**1164,29**	2391	100,00
Litvanya	895,17	-	-	22,49	11,87	608,17	**1537,70**	3531	100,00
Malta	63,19	-	-	2,37	1,24	21,94	**88,74**	387	100,00
Polonya	8275,81	-	-	221,36	133,93	4178,60	**12809,70**	38654	100,00
Slovakya	1041,04	37,17	44,94	41,47	22,27	570,50	**1757,39**	4957	91,90
Slovenya	237,51	-	-	23,65	6,44	188,71	**456,31**	1986	100,00
Toplam	14.959,64	136,49	125,68	478,86	252,05	8495,04	**24451,18**	73195	97,70

Kaynak: European Union Regional Policy, **Working for the Regions**, 2004, s. 13.
(1) Ortalama değerdir.
(2) Balıkçılık Fonu dahildir.

5. BİRLİĞİN YENİ ÜYELERİNDE BÖLGESEL POLİTİKA

MDA ülkeleri için AB'nin finansal desteği, Birliğe girmelerinden çok önce Katılım Öncesi Programlarla başlamıştır. Programlar için yeni dönem 2007–2013 dönemidir. Bu dönemde bölgesel politika harcamaları AB bütçesinin %36'sına denk gelen 308 milyar Euro olarak belirlenmiştir.[16] Amaç AB'nin genel olarak tümünde büyümeyi teşvik edecek şartları oluşturmak ve üç hedefe ulaşmaktır: yakınsama, rekabet edebilirlik ve istihdam ile bölgesel işbirliğidir. Bu yeni yaklaşım Uyum Politikası olarak adlandırılmaktadır.

AB dünyanın en zengin bölgesi olmasına rağmen, bölgeleri arasında gelir ve fırsat eşitsizliği sorunu ile karşı karşıyadır. Refah seviyesi arasındaki derin farklar sadece devletler arasında değil, bir üye ülkenin kendi bölgeleri içinde de mevcuttur. En son genişlemeden önce bile AB'nin en dinamik 10 bölgesinde refah seviyesi, kişi başına GSYİH rakamları göz önüne alındığında en az gelişmiş 10 bölgesinden üç kat yüksektir. Bölgesel farklılıklar genişlemeyle birlikte daha artmıştır. Londra'da kişi başına düşen GSYİH, Birliğe yeni üye olan Romanya'nın en yoksul bölgesinden 9 kat yüksektir.

[16] http://europa.eu/pol/reg/overview_en.htm (Erişim Tarihi: 05. 11.2007)

2004 ve 2007 yıllarında gelir düzeyi AB ortalamasının altında 12 yeni üye ülkenin katılımı ile gelir eşitsizliği daha da artmıştır. Bölgesel politika sayesinde zengin bölgelerden daha yoksul bölgelere kaynak aktarımı yapılarak, finansal dayanışma ve güçlü ekonomik entegrasyon hedefine ulaşmak mümkün olabilecektir[17]. 2004 yılından sonra bölgesel politikanın hedeflerinden biri de yeni üye ülkelerdeki yaşam standartlarını birbirine yakınlaştırmaktır.

AB, geçiş ülkelerinin yanı sıra diğer aday ülkelere de, üyelikten önce siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarı sağlamak ve tam üye olma kapasitelerini geliştirmek için genel bütçesinden Katılım Öncesi Araçlar adı altında bölgesel fonlar tahsis etmiştir. Bu fonların önde geleni PHARE'dir. ISPA ve SAPARD ise AB'nin kendi üyelerine temin ettiği bölgesel destek fonlarına benzemekte olup, bölgesel uyumu sağlamayı amaçlamıştır. AB, 1 Ocak 2007'den sonra katılım öncesi yardım paketini Katılım Öncesi Mali Araç (IPA - Instrument for Pre-Accession) çatısı altında toplamıştır. 2007-2013 döneminde IPA bütçesi 11.468 milyar Euro'dur.

6- BÖLGESEL POLİTİKANIN BAŞARI DÜZEYİ VE BEKLENTİLER

AB 'deki bölgelerin sosyo-ekonomik durumunu ve kalkınması ile ilgili son dönem raporlarında yapısal ve uyum fonlarının bölgesel farklılıkları gidermede etkin oldukları vurgulanmaktadır. Bölgeler ve üye ülkeler arasında 1987-1997 döneminde ortalama kişi başına GSYİH farklılıklarının azalması olumlu bir gelişmedir. Birliğin nüfusunun %10'unun yaşadığı en yoksul bölgelerde kişi başına GSYİH, 1987'de % 54.2 iken, 1997'de % 61.1'e çıkmıştır. İrlanda 1973 yılında Topluluğa üye olduğunda GSYİH'sı AT ortalamasının sadece yüzde 64'ü iken, günümüzde Birliğin en yüksek değerlerinden birine sahiptir.

Fonlar, İrlanda , Portekiz ve Yunanistan'ın GSYİH'sını % 10 arttırırken, bu etki İspanya'da % 4 olarak gerçekleşmiştir. Bu ülkelerin ekonomik yakınsamalarının önemli bölümü yapısal fonlar olmadan gerçekleşemezdi. Yapısal Fonlar sayesinde 1989-1999 döneminde Birliğin desteklediği bölgelerde 2.2 milyon yeni iş yaratılmıştır. Birliğin en az gelişmiş bölgelerindeki orta vadede ekonomik ilerleme sağlanmış olmasına rağmen, en zengin ve en fakir bölgeler arasındaki fark önemli boyuttadır. Bu fark kısa vadede azalacak gibi

[17] http://europa.eu/pol/reg/overview_en.htm (Erişim Tarihi: 05. 11.2007)

görünmemektedir. İlerlemelere rağmen işsizlik hala önemli bir sorundur. En problemli bölgelerde işsizlik 1987'de % 20 iken, 1997'de % 24'e çıkmıştır. En kötü koşullardaki 25 bölgede çalışmayanların % 60'ı uzun dönemli işsiz olup, genç işsizlerin oranı % 47'dir ve çalışma yaşındaki kadınların sadece % 30'u bir işe sahiptir.

Yapılan çalışmalarda üye oldukları tarihte görece fakir durumda olan İtalya, İrlanda, Portekiz, İspanya ve Yunanistan'ın hızla kalkınıp AB'nin refah düzeyine yaklaşma umudunun ne ölçüde gerçekleştirildiği araştırılmıştır. Sonuç diğer ülkeler için olumlu iken Yunanistan için olumsuzdur. Yani Yunanistan AB'ye üye olduktan sonra refah düzeyini AB ortalamasına istenilen düzeyde yaklaştıramamıştır[18].

AB'ye yeni üye olan ülkelerin nüfuslarının % 92'si, kişi başına GSYİH'ları AB ortalamasının %75'inin altında olan bölgelerde yaşamaktadır[19]. Bu durum Birliğin Bölgesel Politikasının kısa ve orta vadede başarılı olma şansını zorlamaktadır.

8- SONUÇ

AB dünyanın en zengin ekonomik bölgelerinden biri olma iddiasını korurken, diğer taraftan refah seviyesi arasındaki derin farklar sadece devletler arasında değil, bir üye ülkenin kendi bölgeleri içinde de mevcuttur. Bu nedenle Yapısal Fonlar, Avrupa'da daha dengeli ekonomik ve toplumsal gelişmeyi sağlamayı ve az gelişmiş bölgelerde kalkınma etkinliklerini finanse ederek bölgelerarası dengesizlikleri gidermede önemlidir. AB'deki bölgelerin sosyo-ekonomik durumu ve kalkınması ile ilgili son dönem raporlar, yapısal ve uyum fonlarının bölgesel farklılıkları gidermede etkin olduklarını vurgulasa da, Birlik 2004 ve 2007'deki genişlemelerle kendi içindeki gelişmişlik uyumunu giderek kaybetmeye başlamıştır. 12 yeni üye ülkenin genel olarak gelir düzeyi AB ortalamasının altında yer almaktadır. Ülkeler arasında gelişmişlik farkı, gelir adaletsizliği ve bölgesel farklılıklar gittikçe artmıştır.

Birliğin en az gelişmiş bölgelerinde orta vadede ekonomik ilerleme sağlanmış olmasına rağmen, en zengin ve en fakir bölgeler arasındaki fark halen önemli boyuttadır. Bu fark kısa

[18] Orhan Karaca, " Avrupa Birliği'nde Yakınsama Süreci: Yoksul Ülkeler Zenginlere Yaklaşabildi mi?", **Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Ekonomi-Politik** Tezler, Ed. : İrfan Kalaycı, Beta Basım Yayım: İstanbul, 2006, s. 473-486.
[19] Danuta Hübner, Regional Policy and the Lisbon Agenda- Challenges and Opportunities, Speech (05/70, London, 3 February 2005.s. 5.

vadede azalacak gibi görünmemektedir. İlerlemelere rağmen işsizlik hala önemli bir sorundur. En son genişlemeden önce bile AB'nin en dinamik 10 bölgesinde refah seviyesi, kişi başına GSYİH rakamları göz önüne alındığında en az gelişmiş 10 bölgesinden üç kat yüksektir. 2004 yılından sonra bölgesel politikanın hedeflerinden biri de yeni üye ülkelerdeki yaşam standartlarını birbirine yakınlaştırmaktır.

Birliğin genişlemesi Fon'ların önemini artırmakla beraber, bu fonlarla yapılan yatırımlardan beklenen başarı az olacaktır. Bu olumsuz beklenti 2007-2013 ve takip eden dönemlerde birliğin stratejik önceliklerinin yanı sıra, ulusal hedefler doğrultusunda etkin proje ve fonlardan yararlanmak suretiyle ortadan kaldırılacaktır. Bu noktada üye ülkelerin ekonomik, idari ve hukuki kapasitelerinin etkin çalışması önem arz etmektedir. 2007-2013 döneminde yakınsama, bölgesel rekabet edebilirlik ve istihdam ile bölgesel işbirliği hedefi, az gelişmiş üye ülke ve bölgelerin büyümesine katkı yapacak faktörleri çoğaltarak söz konusu ülke ve bölgelerin Birlik ortalamasına yakınlaşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, **AB Bölgesel Politika**, Ankara, 2000.

Boldrin, Michele, Fabio Canova, Jörn Steffen Pischke and Diego Puga, "Inequality and Convergence in Europe's Regions: Reconsidering European Regional Policies" **Economic Policy**, Vol.16, No.32, April 2001.

Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 July 1999 laying down General Provisions on the Structural Funds, OJ L 161, 26.6.1999, s. 1-42.

Council Regulation (EC) No 1083/2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) 1260/1999, Official Journal of the European Union (OJ) L 210 31.07.2006, s. 25-78.

Çamur, Kübra Cihangir ve Özge Gümüş, "İstatistiki Bölge Birimleri: NUTS Sistemi" **Bölge Kalkınma Ajansları**, Derleyen Menaf Turan, 1. Baskı Paragraf Yayınları, 2005.

Danuta Hübner, Regional Policy and the Lisbon Agenda- Challenges and Opportunities, Speech (05/70, London, 3 February 2005

Elmas, Gülen, **Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Dengesizlikler: AB ve Türkiye**, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara, 2001.

Heidenreich, Martin and Christpoh Wunder, " Patterns of Regional Inequality in the Enlarged Europe" **European Sociological Review** October 12, 2007.

İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV), **Avrupa Birliği'nin Bölgesel Politikası**, 15 Soruda 15 AB Politikası Serisi No: 14, 2. Baskı, Promat Basım Yayım: İstanbul, 2004.

Karluk, S.Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 5. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ: İstanbul, 1998.

Karluk, S.Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 9. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ: İstanbul, 2007.

Mengi, Ayşegül ve Nesrin Algan, **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme: AB ve Türkiye Örneği**, Siyasal Kitabevi: Ankara, 2003.

Orhan Karaca, " Avrupa Birliği'nde Yakınsama Süreci: Yoksul Ülkeler Zenginlere Yaklaşabildi mi?", **Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Ekonomi-Politik Tezler**, Ed. : İrfan Kalaycı, Beta Basım Yayım: İstanbul, 2006.

http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions3_en.htm Erişim Tarihi: 15.11.2007

http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/region/index_en.htm (Erişim Tarihi: 18.11.2007

http://europa.eu/pol/reg/overview_en.htm (Erişim Tarihi: 05. 11.2007)